

מזמור מ"ד – לכעוס על אלוהים

במזמור זה אנו שומעים את כעסו הגדול והמר של משורר תהלים על אלוהים, לצד כמובן האמונה בישועתו. במקרא ישנם מקורות רבים המבטאים את כעסו ואכזבתו של האדם מאלוהיו. קולות מעין אלו חוזרים ומופיעים במגילת איכה, במגילת קהלת, במזמורי תהלים דוגמת מזמור זה, בפסוקי הנביאים והתורה וכמובן בספר איוב. גם במקורות שלאחר תקופת המקרא, מימי חכמים ועד ימינו, מבטאים את המורכבות שנושאים מאמינים רבים. וכך לצד קולות המאמינים בישועת אלוהינו, וקולות הכופרים בעצם קיומו, ישנם גם קולות רבים המבטאים את כעסם של המאמינים על אלוהיהם. ביטוי ציורי לעמדה זו, הבולטת גם במזמור זה, מופיע בסיפור החסידי הנודע: "חשבוננו של החייט עם אלוהים":

פעם אחת בערב יום-הכיפורים אמר הצדיק רבי אלימלך מליזנסק לתלמידיו: "רצונכם לדעת איך עושים בערב יום-הכיפורים, לכו אל החיט שבקצה העיר." הלכו החסידים אליו ועמדו לפני חלון ביתו, וראו שהוא ובניו מתפללים בפשטות, כמו כל החייטים. אחר התפילה לבשו החייט ובניו בגדי שבת והדליקו נרות וערכו שולחן מלא מעדנים וישבו אל השולחן בשמחה רבה. אז הוציא החייט מון הארון פנקס אחד שהיו רשומות בו כל העבירות שעשה במשך השנה, מיום-כיפורים שעבר עד יום-כיפורים זה, ואמר: "ריבוננו של עולם, עכשיו הגיע הזמן לעשות בינינו חשבון על כל העבירות שעשינו." מיד התחיל לחשב ולמנות את כל העבירות שעשה במשך השנה, שכולן היו רשומות בפנקס ההוא. אחרי שגמר את חשבון העבירות הוציא פנקס גדול וכבד יותר מהראשון, ואמר: "ריבוננו של עולם, קודם מניתי את העבירות שאני עשיתי ועכשיו אמנה את העבירות שעשית אתה." ומיד התחיל לחשב את כל הצער והיסורים, הצרות ועגמת-הנפש והחולאים והפסד-הממון שעברו עליו ועל בני ביתו במשך כל השנה. וכשגמר את החשבון אמר: "ריבוננו של עולם, אם נחשוב באמת על-פ יושר, הרי אתה חייב לי יותר ממה שאני חייב לך. אלא מה, אינני רוצה לדקדק עמך בחשבון מדוקדק, כי הלוא ערב יום-הכיפורים היום וכל אחד מוכרח להתפייס עם חברו, שעל כן הנני מוחל לך על כל העבירות שעשית לנו, וגם אתה תמחול לנו על כל העבירות שחטאנו לך." אחר-כך מזג החייט כוס יין וברך ואמר בקול רם "לחיים, ריבוננו של עולם, הננו מוחלים זה לזה כל מה שחטאנו".

חזרו החסידים אל רבם וסיפרו לו כל מה שראו ושמעו, ואמרו לו שדברי החייט דברים של חוצפה הם. אמר להם רבם: "דעו לכם שהקדוש-ברוך-הוא בכבודו ובעצמו, הוא וכל הפמליה של מעלה, באים לשמוע את דבריו של החייט, ומדבריו נעשית שמחה בכל העולמות".

(פנחס שדה (1983), "חשבוננו של החיט עם אלהים", בתוך: **ספר הדמיונות של היהודים**

– סיפורי-עם, שוקן, עמ' 377)

לו הייתם בוחרים משפט אחד מתוך מזמור התהלים שלפנינו, שיבטא את תחושת הלב שלכם בעת הזו, באיזה מהפסוקים הייתם בוחרים?
 כיצד נראית האמונה שלכם בעת הזו? האם היא דומה לחשבוננו של החייט עם אלוהים? האם היא נראית אחרת?

למנוצח לבני קרח משכיל:

אלהים באזנינו שמענו אבותינו ספרו לנו פעל פעלת בימיהם בימי קדם:

אתה ידך גוים הורשת ותטעם תרע לאמים ותשלחם:

כי לא בחרבם ירשו ארץ וזרועם לא הושיעה למו כי ימינה וזרועה ואור פניה כי רציתם:

אתה הוא מלכי אלהים צוה ישועות יעקב:

בה צרינו ננגח בשמך נבוס קמינו:

כי לא בקשתי אבטח וחרבי לא תושיעני:

כי הושיעתנו מצרינו ומשנאינו הבישות:

באלהים הללנו כל היום ושמך לעולם נודה: [סלה]

אף זנחת ותכלימנו ולא תצא בצבאותינו:

תשיבנו אחר מני צר ומשנאינו שסו למו:

תתנונו כצאן מאכל ובגוים זריתנו:

תמכר עמך בלא הון ולא רבית במחיריהם:

תשימנו חרפה לשכנינו לעג וקלס לסביבותינו:

תשימנו משל בגוים מנוד ראש בלאמים:

כל היום כלמתי נגדי ובשת פני כסתני:

מקול מחרף ומגדף מפני אויב ומתנקם:

כל זאת באתנו ולא שכחנו ולא שקרנו בבירתך:

לא נסוג אחר לבנו ותט אשרינו מני ארחה:

כי דפיתנו במקום תנים ותכס עלינו בצלמות:

אם שכחנו שם אלהינו ונפרש כפינו לאל זר:

הלא אלהים יחקר זאת כי הוא ידע תעלמות לב:

כי עליך הרגנו כל היום נחשבנו כצאן טבחה:

עורה למה תישן אדני הקיצה אל תזנח לנצח:

למה פניה תסתיר תשכח ענינו ולחצנו:

כי שחה לעפר נפשנו דבקה לארץ בטננו:

קומה עזרתה לנו ופרדנו למען חסדך: